

Sagai Muittalægje

15ad September 1910.

No 18.

»Sagai Muittalægje» boatta guovte garde juokke manost, las ja 15ad bæive, ja maksa ovta kruvna ja 20 ora jakkodagast — 60 ora jakkebælest. Bladde matta dinggujuvvut juokke poastarappe bokte. Diehtetusak maksek 5 ora rana.

7id jakkodak.

Sami boatte-aigge.

Okta olmušsokka berre jurdašet maidai boatte-aige birra, mañestbotti birra. Olmušsoga akke læ gukke, ja juokke olmuš ovta olmušsogast berre barggat olmušsogas ouddanæme ala. Min aigge gaibbed daggar olbmaid ja nissonid, gudek sattet barggat, i dušše daggarid gudek dušše gekkek. Min aigge gaibbed, atte mi æp søeste ječamek, æp bala vai-vest, bargost, muoŕetesvuodast daihe olguŕgolost. Juokkehaš mist Samin satta juoida dakkat. Soabmasest læk rudak bagjel ječas ano, soabmasest læ jierbme ja æra navcak. Damditi læ dat darbašlaš ja avkalaš, atte olbmuk servvek okti ja vuoddodek servid. Daggar servin bæssa juokke Sabmelaš barggat ješgutteg navcaides ja apides mielde. Go dak mangalagaš famok, mak Sami gaskast dal læk biedgot, ovtastattujuvvujek, de šadda dat stuora fabmon mi nagad barggat ollo Samesoga oasalašvuoda harrai. Noadde gæppu go dat bigjujuvvu mangas oalge ala.

Nubbe sajest min bladest muittaluvvu atte Buolmageŕ ja Garašjogast læk vuoddoduvvum Sami særvek. Daggar særvek læk maidai vuoddoduvvum Samin Oarje-Norgast. Nuft dat berre læt. Buok Sami særvek berriek okti-ovtastattujuvvut ja barggat ovtaradalažat Samesoga ouddanæme ja oasalašvuoda mañnai.

Maid galggek dalle Sami særvek doaimatet ja moft galggek dak barggat?

Dat læ okta čuolbma man mæddel mi æp bæsa, ja dat læ dat atte rutta darbašuvvu jos mikkege galgga doaimatuvvut. Sami særvek berriek buok oudemusta oktasaš obmudaga rappašet kontingenta bokte ja æra Lakai. Riggak Sami gaskast berrišegje læt gievvu-aryvasak, nuft atte Sameserve oktasaš obmudak sturuši. Dam lakai šaddašegje Sami rudak buristsivdnadussan Samesokki.

Moft ja masa galgašegje særve rudak dalle adnujuvvut?

Dam diettalas mærrdek Sami servi airrasak ječa go dak bottek čoakkai daid mangalagaš ašid arvvalusa vuollai valddet.

Mi aiggop dast dušše gæčataddat vebaš manen Sami servi oktasaš obmudak šadda adnujuvvut.

1. Væketet nuora jiermalaš Samid, olbmaid ja nissonid, studerit aleb skuvlain, vai dak sattet buorebut barggat ječasek olmušsoga ouddanæme mañnai.
2. Olgusaddet Samegiel girjid, nuft atte Samegiel-literatura vuoddoduvvu.
3. Olgusdoaimatet avisaid sikke Samegilli ja Darogilli, nuft atte Samek ožžuk dai bokte diettet buok dam mi ovta olmušsoga bajasčuvvgitussi gulla.
4. Vuoddodet ovta aleb skuvla, gost nuora Samek oppek lokkat ja čallet sikke ædnegielasek ja Darogiela. Dam skuvlast berre oapatuvvut Sami historia ja buok mi viggata min rakiŕstet ja arvost adnet ouddavanhemi vuoinalaš arbe.

Mi læp dast oanekažat gæči-

tam muttom ašid, ja mi bigjap dam avisa doalvvot daid arvvalusaid lokki lusa.

Avjehadde

Hammerfestast læ kr. 1,20 vævtast.

Lobetes bivddemlake.

Muittaluvvu atte saiddecoakkasin Oarje-Sameædnameŕ adnek motoršoitak dynamita, maina si baččalik saide coakkasin. Manga læk gullam bavkasa ja oaidnam motoršoitaid čoaŕgemen saidid. Dat dynamita baččalbme læ laga bokte gilddujuvvum, dannego dam lakai goarranek aibas coakkasak. Favllebæld Senjen sullu læi ouddalaš gesid valljet saidde coakkasin, mutto go guokte gæse suole baččalegje dynamitain de skierai saidde coakkasin erit, nuft atte coakkasak dobbi læk aibas goarranam. Nuft manna gal maidai farga saiddecoakkasiguim Oarje Sameædnameŕge, jos dat dynamita baččem i heittujuvvu.

Dal læ dat guoddaluvvum politiadi, ja mi tæstep juokkehaža gi læ oaidnam ja dietta maidege dynamitbivdi birra, de agjatallam kætta muittalet dam politiai, vai dynamitbivddik ožžuk rangaštusa, ja vai dat stajedæbme nogaši.

Tyfus-davdda.

Varjagvuonast læ ittam tyfus-davdda, muttom hui njoammo davdda.

Ouddalaš boares lensmanne

P. Fredriksen

Avenuoreŕ læ jabmam. Šaddai bagjel 80 jage boaresen.

Čacesullo gavpug kommune

læ lonin 6000 kruvna oažžot skuvlavieso garvesen.

Muttomia saddijik

sisasaddijegjek bittaid bladdai, ja čallek konvuluta ala »avissak«. Daggar brævak æi mana portofria. Redaktøra fertte davja dai oudast makset 20 øra.

Cook.

Gal lokkek muittek dam naggo mi læ læmaš Davvepola jotte Cook ja Peary gaskast. Cook læ alelassi dam ouddandoallam atte sust bace čallagak ja instrumentak ovta vistai Grønlandi gost son øroi ovta gaska. Ja go dak bottek de satta son jakketet obba mailme atte son læ læmaš Davvepola.

Muttom olmai Whitney læ læmaš dal Grønlandast gost son oappaladdai Cook viste. Whitney i gavdnam maidege čallagid daihe dingaid dobbe mast satta oaidnet atte Cook læ læmaš Davvepola.

Suomaednam ruošaduvvu.

Ruoša raddetus læ dal rakadam daggar lagaid ja merradusaid mak ucedek ja erit valdek Suobmelažain daid ječasek ædnam raddem-vuoiggadvuodaid mak sist læ læmaš dam ragjai.

Dal muittaluvvu atte Ruoša kai-sar læ olgus vuogatam dam gildosa atte i læk loppe mange lagaš værjoid Suomaednami sisa buktet.

Harvve guolle.

»Finmarkposten« muittala gieskad lēčain læiga guokte nieida gæk læiga čuoggomen sandagid, goddam ovta imašlaš guole, mi saddijuvvui Troandem museumi.

I daggar guolle læk daddeke nu harvve go »Finmarkposten« gadda. Dat læ silbba-baldes, mi obba davja læ goddum Norga mærragaddin.

Samesærvve.

Buolmagest ja Garašjogast læ vuodđoduvvum Samesærvve. Garašjoga Samesærvest læ oudastolmajen valljijuvvum Johannes Persen Keimi, varre oudastolmajen Nils Johansen Balto ja čallen ja kasseraren oapatægje B. Løining.

Edvard Masoni.

Edvard Masoni læ læmaš guokte mano aige Buolmagest. Son læ sieivva Sabmelaš, riegdam Helgelandast. Son læ vazgam Stavanger miššon-oa-

past ja læmaš 6 jage miššonæran Kinast. Dasto bođi son ruoktot ja manai Amerikai, gost son læi dalkastægje oapast. 1910 bođi son fast Norgi.

Edvard Masoni i læk arges olmai. Son læ dam dalve ja giđa stuora roakkadvuodain bæloštam Samid, su ječas olbmuid, sikke čallemin ja sardnomin. Ja son duosta gal dagjat. Manga garra ja rokkis sane læ vuolggam su binnast ja njalmest. Avisain læ son bæloštam Samid, gæi duotta usteb son læ. Son rakist Samegiela allaget ja adna dam oalle gudnen gullat Same olmušsokki. Mutto jos oktage viggga duolvvadet Same olmušsoga nama ja bæggem, de son gocca ja siggo sin buolle angervuodain. Mangas gal soittek adnet su bæra hoppus olmajen. Mutto sou bargga Sami avke ala, ja nuft læ su lake čallet ja sardnot.

Dal læ Masoni jottam oarjas guvllui. Son læ maidai oappaladdam Garašjoga.

Son jotta ja doalla saga maidai Kina olmui birra.

Hekla daidda algget**fast čollot.**

Islanda sullust læ dollaruossomvarre man namina læ Hekla. Dam rajest go olbmuk assagotte Islandast, læ Hekla čollum 18 gærde. Vuostas gærde læi dam jage 1104, manemuš gærde 1878. Dam manemuš čuođe jagest læ dat čollum 2 gærde, 30 jage læi gaska.

Dam gæse læk olbmuk Islandast aiccarn atte muotta Hekla-vare alde sudda. Manga sajest gost ouddalaš gesid alo læ læmaš muotta i gavdnu dal muotta-irtege. Dat matta boattet dast atte varest læ siste liegas; dastgo gæsse læ læmaš čoaskes Islandast.

Maidai æra mærkak læk. Suovvalievde mi alo borgesti varre-raigest olgus, læ suokkadæbbo go ouddal. Moanai gerdid læ maidai læmaš vhaš ædnamdoargastus.

Olbmuk dobbe læk balost. Hekla-vare birrasin læk Islanda buoremus baikek, gost ollo oamek bibmujuvujuk.

Go Hekla čollo ja ruosso, de læ maidai ædnamdoargastus ja daggar vekkis riššasuovva mi godda omid ja duššad rässešaddo.

Doala „Sagai Muittalægje“!**Jnokke Sabmelaš**

galgaši mattet lokkat ja čallet ædnesgilli.

Čakča læ boattam.

Lastavuovdek dabe Sameædnamest læ juo alggam guvgodet. Lastai ruonas ivdne læ fiskudešgoattam.

Dal læ vissasi ænaš olbmuk ožžum avjid (suinid) goikesen ja lađoidi. Mi aiggop muitotet atte olmuš i eisegen berre bigjat æmbo omid dalvevuollai go læ borramuš. Dak šaddek dušše vaivven dudnji aldsesad. Ik don ane daina avke. Ja dalvege ješ fast læk jura vuorrastuvvamen, gost de galgak gavdnat borramušlagača.

Hebotesvuotta.

Namdalast læ muttom 75-jakkasaš agja ožžum mana ječas barne nieidain, gi læ 17 jage boares. Son læ guoddaluvvum stata-advokati.

Oskaldas rakisvuotta.

Gieskad vihatuvvui Kristianiast okta baragodne gæk læiga læmaš loppadadam dilest 28 jage.

Kolera.

Ruošaædnamemest vidan koleradavdda æmbo ja æmbo. Dat davdda godda dobbe olbmuid duhati mielde. Dalolažak Ruošaædnamemest læk manga sajest daiddemættomak, ja sist læ mangalagaš gaddo-osko. Buoreb jakko læ sist guvilaridi go doaktaridi.

Dalolažak Ruošaædnamemest jukek buoklagaš buocalvasaid golma jukkui: Buocalvasak, mak læk Ibmelest vuolgatuvvum, buocalvasak, mak bagjanek ješaiggasæsek ja buocalvasak, maid doaktarak vidanattek vai sigjidi sisoatto šadda. Daggar davdaid mak Ibmelest vuolgatuvvujek, daid læ suddo viggat buoredet.

Buok dat læ gaddo-osko atte guvllarak, noaiddeolbmak vidanattek davdaid.

Mutto koleradavdda læ dal maidai boattam Italiai, ja maidai Tuiskarikast læk muttom olbmuk buoccam dam davdast. Lulle-Italiast jabmek dal ollo olbmuk dam davdast. Maidai Tuiskarikast læk muttom olbmuk jabmam dam davdast.

Olbmuk Danmarko oaivvegavpugest læk maidai ballagoattam, daidda davdda Tuiskarikast boattet sin ædnami.

Maidai ballek atte daidda davdda boattet dam čacest, maid skipak valddek dæddon Neva-jogast Ruoša-ædnamest go dobbe vulggek, ja fast leikkuk olgus Kjøbenhavna gavpug vagest. Dam čace mielde čuvvuk davdda-guobbarak. Dærvasvuoda-kommissona Kjøbenhavnast læ dal mærrerdam atte skipak galggek læikkot dam čace favlebuidi, amas dam mielde davdda čuovvot.

Saiddebivddo

Hammerfesta birrasin læ dam čavča læmaš vahaš buorre, nuft atte mangas læ fidnim dalve jafo. Ruošša Hammerfestast læ addam 8—9 ora kilost. Vuovvashadde læ læmaš 15 ora.

Sabmelas mišsonera Masoni,

gi matta kinesalaš giela, oavelda atte Samegiella ja kinesalaš giella læva vahaš sogalaža. Soames sadne kinesalaš gielast sulasta Samegiel sane.

Mott læ ædnam siste čiegnalasast?

Gukkemusat ædnam sisa læk olbmuk ollim Tuiskædnamest. Dobbe læ bodnjujuvvum raigge 2240 metar ædnam sisa, gost læi 83 grada bakas. Mađe čiegnalæbbo, dađe bakkasæbbo. 3000 metar ædnam siste læ nu bakas atte čacce duoldda.

Goikkeguolle,

jorbbaguolle ja čallunguolle manna ænaš Italiai ja Østerriki. Saltte goikkeguolle (klipfisk) manna Spaniai ja Portugali.

Brasilien

Lulle-Amerikast læ dat ædnam gost ænemusat gafa boatta.

Brævva.

Dal aigom monge vastedet dam vises Sire čallagidi. Don aigok oapatet Samid čallet. Mu mielast orruk gal Samek mattemen čallet. Gal læ soames gandda 3 ja 5 jage čokkam stuora skuvlaid, gæk čei daja atte si mattek čallet ja æige vigga oapatet æraid. Mutto don vises Sire, gi aigok oapatet obba Norga Samid. Unokas læ gullat go bieggga bosso bajas ænaraigest.

Ja don aigok guokte gačaldaga jærrat. Nubbe læi naittalæme birra, galggago olmuš nuorran naittalet. Naittalæbme i læk du ige ovtage æra duokken. Dat læ dam buokvægalaža

Ibmel ače duokken. Don ik sate du saddod ovta alanen joatketge.

Ja nubbe gačaldak læi dust, galggekgo olbmuk naittalet nubbe našonain. Mu ja min mielast orro dat imaš go min vaimost gudnijattujuvvum redaktora i gullu laitemen Samid čallagid.

Dærvođak must buok »Sagai Muittalægje« doallidi.

Dænovuona nuortabæle riddost.

J. j.

Go Samek vuodđodek servid,

de i læk mikkege mærkaid atte sist læ vuostamiella, mutto atte si maidai ječa aigguk barggat duodai sin soga ouddanæme bajasčuvvggitussi ja aigalaš buorredillai.

Hr. redaktora.

Bivdam saje min gudnijattujuvvum blađest »Sagai Muittalægjest« čuovvovaš bittai. Go nu uccan oidnujuk čallemen min vuonast bivdo birra dam min ucca blađas ala, de aigom bælestam čalestet mon dasa atte dak gæk dam giđa læk baikin bivddam, dak olbmuk læk dakkam buore, alggam hænggot arra giđa rajest ja vela gæse dam muddoi go suovsast ballijegje, ja fidnijegje jafoid gæsseg, muttomak obba burist. Mutto si guđek læ læmaš appe bivddosajin, si læk boattam baikkai aibas guoros gieđai. Dam giđa i læm loddoguolle Oarje Sameædnam bivddosajin, dam aige goas loddoguole aigge lifai læm, de læi aibas čappad. Mon sikke dieđam ja læm oaidnam daid olbmuid guđek æi bæssam gavppevelgin luovos. Mutto dak olbmuk guđek læk alggam garraset barggat ædnambargo, ja mannek vuoto gavppai, dak guđek læk bæssam lœitnantai mielde duoddaridi, muttomak fast gavpperænggan, rievadne-gavpašægjeu j. n. v., buokaidi daidi læmaš dat jakke buorre ja burist oudedam sin aigalaš buorredillai. Muttomak læk maidai kilanutin burist fidnim, josjoge muttomak æi læk oaidnam guolege kilanutin.

Hæitam čallemest. Dærvođak must buok »S. M.« lœkkidi sikke guken ja lakka.

Lævnjast čallujuvvum 25--8--1910.

L.

Vided »Sagai Muittalægje« buok Sabmelažai gaski!

Likkotesvuotta.

Bivdam saje buorre redaktoraš dam čuovvovaš bittai. Dast gieskad læiga guokte nuora olbma suvddemen muoraid Salttesavjoi (Veines). Soai devdduiga ja dasto gobmani vanas, mutto bæsaiga goalva ala ja nu ovta njalbmai čuorvoiga væke dam dalost man stafo oudast soai rievdaiga goalva alde. Bæna gullui ciellamen, mutto olbmuk æi gullum. Soai rievdaiga manemusta gaddai, bieggga læi gadde ala. Dasto manai nubbe bajas oažžom diti vanasvæke; mutto dælo-olbmuk æi boattam vuolas ouddalgo nubbege fast fertti maunat bajas oažžom diti væke. Ised læi makka dagjam atte i dat læk nu varalaš daihe hoappo. Manemusta han dak botte ja birggetegje vadnasa.

Nils Svendsen Veines,
Laksefjord.

Doallek, aiccet dam!

Daggo bokte diedetuvvu blađe doallidi atte las august nummar (nr. 15) »Sagai Muittalægjest« i læk boattam olgus. Redaktora læi gal čallam ja saddim »manuskript« (blađe sist-doallo-čallaga), mutto matke alde daihe poastast bođi dat erit ja ige ollim blađe doaimatussi. Dam dafhost i læk nr. 15 saddam olgusboattet.

»S. M.« doaimatus.

Guokte dampa vuoiddalaiga okti.

Favlabæld Birgen gavpuga manaiga gieskad muttom sevdnjis ija guokte dampa okti. Nubbe vuojoi 200 sallasas čaccai. Olbmuk besse buokak heggi.

Nordlanda amtast

i læk loppe havda bæččet guđege aige jagest 1911 rajest. Dat gioldos bista 5 jage.

Okta mainas.

Muttom nisson gi læi vazašæmen, aicai ovta olbma gi čuvutalai su.

»Manne čuvudak don mu?« jærai nisson.

»Dannego mon rakistam du,« vastedi olmai.

»Mu oabba gi boatta mu manest læ sagga čabbasæbbo go mon. Mana su lusa ja sarnod suina rakisvuoda birra,« celki nisson.

Olmai jorgeti nubbos, ja go son

aicai ovta nisson gi læi robme, šad-dai son hæjos milli, macai ruoktot dam vuostas nisson lusa ja celki:

»Manne don bettik mu?«

Nisson vastedi: »Oaidnem varas sarnokgo don duodai go don dagjik atte don rakistik mu. Go don duodai rakistik mu, manne don dalle mannik erit gæc̄at ovta æra nissona?«

Luobmanhadde

Hammerfestast læ 40 øra litarest. Sar-redin læ hadde 20 øra litarest.

Amtmanne Ullmann,

gi 15—20 jage dastouddal gukkeb aigid læi stuoradiggeolmajen, læ dal jabmam.

Tuberkulosesida

galgga dal rakaduvvut Ivggoi. Læk juo alggam vuoddomuvra rakadet.

Guokta Suomalaža

skuvladirektora Kaalo Kerkkonen Tornea gavpugest ja skuvlainspektora O. Juvrisalmi Iisalmi'st læva gieskad oappaladdam Hammerfest skuvlaid. Kerkkonen læ skuvladirektora Ruota Samec̄ednamest.

Likkolaš olbmuk!

Minneapolis gavpugest Amerikast æi darbaš assek boatte jage makset væro dannego kommunekasast læ nu ollo rutta atte æi dieđe ječage maid daiguim galggek dakkat. Dam manemuš 12 manost læ kommune vuovddam vuvidid ja viessosajid manga miljon kruvna ouddi, oktibuok læ daina manoin sisaboattam bagjel 16 miljon kruvna, ja ain læ sisaboatto stuores.

40 duhat mana,

barnek ja nieidak, læ bargost Ruotariká fabrikain.

Montenegro oaivvamuš

læ šaddam gonagassan ja Montenegro gonagasrikan.

Ollo varas salled

saddijuvvu juokke bæive Trøandem gavpugest Tuiskariki. »Verdens Gang« muttom Kristiania avisa arvval igo Norga ješ sate galvjon rakadet dam salled mi Norgast bivddujuvvu.

Doala ješ ja oažo æraidge doallat »Sagai Muittalægje,« daggo bokte væketak don blađe bisotet.

„Waren Sardne“

redigeret av fin Daniel Mortenson adresse: Riset pr. Elgaaen utkommer paa Røros hver lørdag og koster en krone pr. kvartal og kan bestilles paa alle postanstalter i Norge og Sverige.

Bladet utgis av et aktieselskap, bestaaende av repræsentanter fra landets forskjellige distrikter. Bladet følger med og gir korte og greie meddelelser om finnebevægelsens vekst og fremgang. Det drøfter kravene som de melder sig paa de forskjellige områder.

Nu bør enhver fin i Norge og Sverige abonnere paa sit eget blad og skrive i det.

Ekspedisjonenens adresse er: Røros.

Abonner!

Agiter!

Averter!

Dal

galgak don algget doallat „Sagai Muittalægje.“

Dat avisa muittal dudnji sagaid, erinoamačet buok dam mi guoska Samidi.

Jos don aigok doarjot du rakis ædnegielad, de doala „Sagai Muittalægje.“

Jos don aigok addet du Same vieljaidi ja oabaidi diettevassi, maid don arvvalak, de čale „Sagai Muittalægjai.“

Jos læ mikkege maid halidak vuovddet daihe oastet, de diedet dam „Sagai Muittalægjest.“

„Sagai Muittalægje“ olgusdoaimatuvvu Sabmelažain, čallujuvvu Sabmelažast. Dat læ duodai Sami ječasek avisa. Damditi doarjo ja rakist du ječad olbmui avisa.

Hæjos jakkodak Samec̄ednamest.

Amtmanne Samec̄ednam amtast muittala čuovvovažat:

Dat čajeta atte Samec̄ednamest læ dađebahabut hæjos jakkodak šad-do dafhost. Giđđa bođi ænaš baikidi arrad, mutto dalkke læi čađa gæse læmaš galmas ja hæjjo, nuft atte rassešaddo læ goarranam. Lagjo algi manjed. Suoidnegoikko ænaš baikin læ læmaš hæjjo, nuft atte mi ollovutti ja buorrevutti boatta, de gartta uceeb go dabalažat suoidnešaddo ja muttom gielđai guovddo juo bœnta hæjos jakkodak. Maidai potetosšaddoin manna hæjot ja lastak læk juo galbmušgoattam. Luobmanin i daide olos mikkege šaddat ja i obbanassige čajet favdnadet muorješaddo harrai.

*

Go nuft hæjos jakkodak bægga suoidnešaddo dafhost Samec̄ednamest muttom baikin, de i berre oktage bigjat æmbo šivitid dalve vuostai go sust læ fuođar daidi, dastgo dalle æi šadda du šivitak nælggot ja gillat hæđe ja don ješ anak sagga uceeb avke daina.

Juokke jiermalaš olmuš matta arvvedet atte æmbo šivitin, mak læk heitoget fuođarduvvum ja gillam nælge, læ sagga uceeb avkke ja sisaboatto, dam sagjai go uceeb šivitin, mak læk burist fuođarduvvum, læ æmbo avkke ja šaddek æmbo sisaboatton. Dat i læk galle go šivitak nælgguk ja olbmuk adnek uceeb avke daina, mutto dat læ sikke suddo ja hæppad nælggodet ja givsedet daid. Dat dušše varritussan šivitdoallidi.

Dat nummar

læ dat manemuš nummar daidi doallidi gæk æi læk maksam gukkeb go goalmad kvartal loppi (30. september.) Dinggo damditi fast blađe ja sadde vela mavso mielde, daga dam farga ouddalgo blađe orosta dudnji.

Dal kvartalmolssomest heivve hui vuokkaset dinggot blađe. Mi avččop min rakis Same vieljaid dal višsalet algget doallat ædnegiela blađid.

Redaktora: A. Larsen, Repperfjord.

Prenteduvvum „Nuorttanaste“ prentemrakanusast Sortland, Vesteraalen.